

I. PREDGOVOR

Rat je jedan od najintrigantnijih ljudskih fenomena za koji razne znanstvene discipline prezentiraju svoju definiciju, filozofija, psihologija i povijest daju najbolje odgovore, ali istovremeno postavljaju nebrojena pitanja oko kauzaliteta i posljedica rata. S druge strane, pravna znanost od antičkih vremena primarno postavlja pitanje legaliteta rata. U ovoj knjizi primarno će biti istraženi ratna kronologija i pravni aspekti Domovinskoga rata tijekom njegove prve etape.

Domovinski rat u Republici Hrvatskoj na strategijskoj razini, koja se primarno skrbila o ostvarenju strateških državnih ciljeva, sastojao se od triju etapa. U prvoj etapi, od kraja kolovoza 1990. do sredine siječnja 1992., izvršena je oružana agresija na Republiku Hrvatsku koja je bila prisiljena voditi obrambeni rat (*bellum defensum*) koji je *ipso iure* i *ipso facto* bio pravedan rat (*bellum iustum*). U ovoj etapi Domovinskoga rata pobunjeni Srbi, uz vojnu i logističku potporu Jugoslavenske narodne armije (JNA), kontinuirano su tijekom 1990. i 1991. izazivali krizne situacije i izravne oružane akcije usmjerene na dezintegraciju Republike Hrvatske. U drugoj etapi, od sredine siječnja 1992. do svibnja 1995., došlo je do zastoja u agresiji i do razmještanja mirovnih snaga Ujedinjenih naroda (UN) duž linija prekida vatre. Za Republiku Hrvatsku bila je to etapa diplomatskih nastojanja i pregovora te kontinuiranoga i strpljivoga jačanja obrambenih potencijala Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) i Zbora narodne garde (ZNG), uz provedbu operacija taktičke razine u kojima su oslobođeni manji dijelovi okupiranoga teritorija (operacije Orkan 10. i Otkos '91.). U trećoj etapi, od 1. svibnja do 7. kolovoza 1995., bile su izvedene najznačajnije navalne operacije u kojima je oslobođen najveći dio okupiranoga područja u Posavini, zapadnoj Slavoniji, Banovini, Kordunu, Lici i sjevernoj Dalmaciji. Preostalo okupirano područje u hrvatskome Podunavlju reintegrirano je uz pomoć Prijelazne uprave UN-a u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu, poznate po akronimu UNTAES.¹ Ova mirovna operacija UN-a u okupiranom hrvatskom Podunavlju, temeljem Erdutskoga sporazuma, ustanovljena je Rezolucijom 1037 Vijeća sigurnosti UN-a. Mandat UNTAES-a trajao je od 15. siječnja 1996. do 15. siječnja 1998., čime je okončan proces mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja u ustavnopravni poredak Republike Hrvatske.

U drugom poglavlju pod naslovom Uvod navedeni su najznačajniji događaji koji su obilježili suvremenu svjetsku i hrvatsku povijest u 20. stoljeću. U navedenom razdoblju čovječanstvo je postiglo najveća znanstvena i tehnološka dostignuća, dugo-

¹ engl. *United Nations Transitional Authority in Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium*.

dila su se dva najveća svjetska rata u povijesti. Nakon okončanja Drugoga svjetskog rata došlo je blokovske podjele svijeta, zavladała je bipolarna struktura međunarodnih odnosa koja je bila izražena do početka 1990-ih, a glavni protagonisti bili su Sjedinjene Američke Države (SAD) i Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR).

U trećem poglavlju knjige obrađeno je nelegalno oduzimanje naoružanja Teritorijalne obrane (TO) Republike Hrvatske u prvoj polovini 1990., koje je JNA-a u značajnoj mjeri, posredstvom SDS-a, podijelila pobunjenim Srbima ili dostavila garnizonima koji su se nalazili na ozemlju buduće paradržave Republike Srpske Krajine (RSK). U četvrtom poglavlju prikazane su glavne aktivnosti velikosrpske politike tijekom 1990. i 1991. u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ) i Republici Hrvatskoj, naime, obrađeni su najpoznatiji događaji: XIV. izvanredni kongres Saveza komunista Jugoslavije, osnivanje Srpske demokratske stranke (SDS) u Republici Hrvatskoj, velikosrpski miting na Petrovoj gori, prekid nogometne utakmice NK Dinamo – FK Crvena zvezda, inauguralni govor Borisava Jovića (1928. – 2021.) prigodom preuzimanja dužnosti predsjednika Predsjedništva SFRJ-a 1990., slučaj Miroslava Mlinara, Balvan-revolucija, izjašnjavanje o autonomiji srpskoga puka u SR Hrvatskoj, napad na stanice javne sigurnosti u Petrinji i Podravskoj Slatini, otkazivanje lojalnosti MUP-u RH milicajaca srpske nacionalnosti, Afera Špegelj, srpski mitinzi „solidarnosti“, pokušaji uvođenja izvanrednoga stanja u Republici Hrvatskoj i neizbor Stjepana Mesića na mjesto predsjednika Predsjedništva SFRJ-a. U petom poglavlju obrađeni su najznačajniji teroristički akti koji imaju karakter ratnoga zločina protiv civila u prvoj etapi Domovinskoga rata, a to su: Krvavi Uskrs, ubojstvo policajaca u Borovu Selu, pokolj policajaca, pripadnika ZNG-a, pripadnika civilne zaštite i civila u Dalju koji su počinili JNA-a i pripadnici srpskih paravojskih postrojbi, okrutno ubojstvo civila u Balincima, Četekovcu i Čojlugu, okupacija Vukovara i masovna egzekucija civila i ratnih zarobljenika na farmi Ovčara koja je smještena 5 km istočno od grada, pokolj Hrvata u Škabrnji i Nadinu, masakr u Voćinu, Humu i Kraskoviću. Šesto poglavlje prikazuje najznačajnije mirovne inicijative vlasti Republike Hrvatske. Naime, tijekom prve etape Domovinskoga rata kontinuirano su vođeni pregovori s predstavnicima JNA-a i pobunjenim Srbima oko prestanka borbenih djelovanja, ali bez većega uspjeha jer supotpisnici, koji su generirali borbena djelovanja, nisu poštivali odredbe međunarodnoga humanitarnog prava i potpisane mirovne sporazume. Međutim, JNA i Miloševićev režim krajem 1991. postali su svjesni da im prijete međunarodne sankcije uslijed kontinuiranoga kršenja međunarodnoga humanitarnog prava, njima se kao instrumentom diplomatske i gospodarske prirode nastojala spriječiti velikosrpska politika usmjerena na

dezintegraciju Republike Hrvatske. Zbog toga, predstavnici JNA-a s predstavnicima Republike Hrvatske potpisali su tri vrlo bitna sporazuma: 21. studenoga 1991. Sporazum u Žitniću, 23. prosinca 1991. Mirovni sporazum u Ženevi o povlačenju JNA-a iz Republike Hrvatske i 2. siječnja 1992. Sarajevsko primirje. Navedeni sporazumi bili su uvod u masovno međunarodno priznanje Republike Hrvatske kojim je okončana prva etapa Domovinskoga rata. U sedmom poglavlju obrazložen je proces multilateralnoga međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. 26. lipnja 1991. prva je to učinila Republika Slovenija, a 30. srpnja 1991. druga po redu bila je Republika Litva. Međutim, pravi val priznanja uslijedio je od kraja prosinca 1991. godine do sredine ožujka 1992. U osmom poglavlju knjige obrađen je teorijski okvir inherentnoga prava na samoobranu, a u devetom njegovi pravni aspekti prema tadašnjoj pozitivnoj, danas povijesnoj legislativi SFRJ-a i Republike Hrvatske. Deseto poglavlje sadrži zaključna razmatranja koja su, osim hrvatskoga jezika, prezentirana na engleskom, francuskom, njemačkom, ruskom i talijanskom jeziku. Jedanaesto poglavlje sadrži popis akronima, a dvanaesto je kazalo imena koja se spominju u knjizi. Trinaesto sadrži taksativan popis literature na temelju koje je provedeno znanstveno istraživanje, odnosno napisana knjiga. Četrnaesto, zaključno poglavlje sadrži priloge koji čitatelju pružaju dodatnu dimenziju prigodom razumijevanja teksta ove knjige, a na kraju knjige prezentirani su podatci o autoru.

Knjiga je opremljena brojnim originalnim dokumentima, novinskim člancima i ratnim fotografijama, među kojima je značajan broj onih koje su prvi put objavljene. Među fotografijama naročito je potrebno istaknuti fotografije mr. sc. Vladimira Červenke, akademskoga fotografa iz Novoga Sada.² On je zbog dobrih veza s pripadnicima 12. korpusa KoV-a JNA-a (tzv. Novosadski korpus) dobio posebnu PRESS akreditaciju, odnosno dozvolu temeljem koje je fotografirao gradske ruševine netom nakon završetka ratnih operacija u Vukovaru. Naime, nakon okupacije Vukovara kontrolu

² Vladimir Červenka (Sofija, Bugarska, 17. studenoga 1942. – Novi Sad, 23. studenoga 2021.), fotografijom se bavio od 1960., 1974. diplomirao je na FAMU - Filmskom i televizijskom fakultetu Akademije scenskih umjetnosti u Pragu (češki: *Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění v Praze*), jednoj od najstarijih filmskih škola u Europi. Na FAMU-u je i magistrirao. Od 1976. bio je član Udruženja likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Vojvodine (UPIDIV). Od 1974. do 1988. radio je kao filmski i TV fotograf na Televiziji Novi Sad, a nakon toga do kraja 2007. kao fotograf i konzervator u Muzeju grada Novog Sada. Osnivač je i pokretač Foto ateljea i galerije „Čardak” i Seminaru fotografije za mlade fotografe u Sremskim Karlovcima, kao i Bijenala fotografije u istom mjestu. Fotografije Vladimira Červenke, za potrebe vizualnoga opremanja ove knjige, ustupili su predstavnici Gradskoga muzeja Vukovar, kojima je autor fotografija, netom pred smrt, ustupio svoj fotografski opus na daljnje korištenje u kulturne i znanstvene svrhe.

ulaska u grad obavljali su pripadnici Novosadskoga korpusa JNA-a, čiji je zloglasni komandant general-major Mladen Bratić (1933. – 1991.) poginuo 4. studenoga u 15.30 u bitci za Vukovar.³ Naime, prvih mjeseci okupacije dozvole za fotografiranje razrušenoga Vukovara odobravala je Komanda 12. korpusa KoV-a JNA-a na čelu koje je bio general-major Andrija Biorčević (1933. – 2001.), Bratićev nasljednik, istomišljenik, vršnjak, prijatelj i kolega s Komandno-štabne akademije KoV-a koja je djelovala u sklopu Centra viših vojnih škola JNA-a „Maršal Tito“ u Beogradu.⁴ Fotografije Vladimira Červenke nastale su tijekom studenoga i prosinca 1991. te siječnja i veljače 1992., a one najslikovitije prikazuju hirošimske prizore u Vukovaru, nijemi su *memento* na velikosrpsku bestijalnost u Domovinskome ratu u organizaciji JNA-a i srpskih paravojnih postrojbi pod kontrolom Službe državne bezbednosti (SDB) SFRJ-a na čelu koje je bio Jovica Stanišić, pravomoćno osuđeni ratni zločinac pred Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove u Den Haagu.⁵

Osim Červenke, značajan broj fotografija od neprocjenjive povijesne vrijednosti snimio je Miloš Cvetković zv. Cvele, akreditirani, službeni fotoreporter *Borbe*, a njegove su fotografije potresnije jer *in facto* prikazuju stratišta, posmrtni ostatke branitelja i civila u Vukovaru, zarobljene branitelje u Kombinatoru gume i obuće Borovo. Cvetković je, identično kao Červanka, imao posebnu PRESS akreditaciju za pristup razrušenom Vukovaru i svim njegovim strahotama prije i nakon okupacije. Naime, on je snimio značajan broj potresnih fotografija tijekom opsade, okruženja Vukovara od strane JNA-a i srpskih paravojnih formacija, a najpotresnije fotografije snimio je nakon sloma obrane grada 18. studenoga 1991. Osim navedenoga, prije pokolja hrvatskih policajaca 2. svibnja 1991. u Borovu Selu, Cvetković je osobno

³ „Poginuo general-major Mladen Bratić“, *Borba*, br. 310, Beograd, 5. studenoga 1991., p. 3, „Posmrtno odlikovanje“, *Borba*, br. 312, Beograd, 7. studenoga 1991., p. 10, „Sahranjen general-major Mladen Bratić“, *Borba*, br. 312, Beograd, 7. studenoga 1991., p. 10.

⁴ RATKOVIĆ, Borislav – PETROVIĆ, Petar (ur.), *Vojni leksikon*, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1981., p. 221.

⁵ Međunarodni rezidualni mehanizam za kaznene sudove (engl. *International Residual Mechanism for Criminal Tribunals*, IRMCT) u Den Haagu je tijelo Ujedinjenih naroda koje preuzima i nastavlja završavati ključne poslove (poput progona preostalih bjegunaca, praćenja predmeta prosljeđenih nacionalnim sudovima, zaštite žrtava i svjedoka, vođenja arhiva) koje su započeli bivši Međunarodni sud za ratne zločine na području bivše Jugoslavije (engl. *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*, ICTY) i Međunarodni sud za ratne zločine na području Ruande (engl. *International Criminal Tribunal for Rwanda*, ICTR) nakon njihova zatvaranja. IRMCT je nasljednik ICTY-a i ICTR-a, koji održava njegovu ostavštinu čuvajući dokumentaciju i nastavljajući pravosudne procese u vezi s ratnim zločinima počinjenim u bivšoj SFRJ i Republici Ruandi (ruand. *Republika y'u Rwanda*).

snimio blokadne punktove pobunjenih Srba na prilazima selu, i vrlo lako može se predmnijevati da je izvrsno bio upoznat sa stanjem na terenu. Zbog izvrsne operativne pozicije fotografa na terenu, od proljeća 1991. do početka 1992. njegove fotografije dominiraju u novinskim izvješćima *Borbe*. Zbog znanstvene objektivnosti, nužno je naglasiti da pojedinci, članovi određenih nevladinih udruga i novinari bez nacionalne svijesti i jasno deklarirane državne pripadnosti, koji se lažno u javnom prostoru legitimiraju kao *societas civilis* – pripadnici civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, zamagljuju pravu ulogu Miloša Cvetkovića Cveleta tijekom ratnih zbivanja 1991. na vukovarskom području. Naime, žele ga prikazati kao hrabroga čovjeka koji je fotoaparatom ovjekovječio ratnu zbilju u kasnu jesen 1991. u Vukovaru, zlonamjerno prikazuju *Borbu* kao opozicijske novine u SFRJ-u/SRJ-u, što predstavlja klasičan dijalektički obrat u inverziji, gdje se zlo prikazuje dobrim. Namjerno zaboravljaju da Cvetković nije mogao snimati ratne prizore bez povjerenja pobunjenih Srba, JNA-a i posebne PRESS akreditacije, odnosno posebne dozvole Komande 12. korpusa KoV-a JNA-a. Trideset godina nakon okupacije Vukovara, 2021. objavio je fotomonografiju *Sloboda do temelja* u nakladi njemačke nevladine organizacije *Das Forum Ziviler Friedensdienst* (ZFD) iz Kölna,⁶ odnosno njegova Predstavništva Beograd. Predmetne fotografije objavio je *post festum* i *post factum* sa značajne vremenske distance i opravdano se može postaviti pitanje, ako je pripadnik civilnoga društva u Srbiji, zašto to nije učinio u njihovoj punoj faktografskoj dimenziji odmah nakon okupacije Vukovara, tijekom procesa međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske ili pravne bitke neosnovano optuženih hrvatskih generala pred Međunarodnim sudom za ratne zločine na području bivše Jugoslavije (MKSJ) u Den Haagu?! Osim navedenoga, „propustio“ je to učiniti na adekvatan način u respektabilnim međunarodnim tiskovinama s kojima je poslovno surađivao, a to su: *International Herald Tribune*, *Independent*, *Daily Telegraph*, *Washington Post*, *Toronto Star*, *El Pais*, *Time*, *Stern*, *Spiegel*, *Newsweek*, *Paris Match*. Festival alternativne ljevice, popularni FALIŠ, 10. zaredom otvoren je 9. rujna 2022. izložbom fotografija „*Sloboda do temelja*“ Mi-

⁶ Civilna mirovna služba (ZFD) uspješan je model suradnje između vladinih i nevladinih organizacija uključenih u razvoj i izgradnju mira. ZFD ima za cilj promicati nenasilno rješavanje sukoba i potencijal za sukob. Posebno obučeni mirovni stručnjaci podržavaju partnerske organizacije u kriznim regijama diljem svijeta u postavljanju temelja za održivi mir. ZFD posreduje u sukobima, skreće pozornost javnosti na probleme ugroženih osoba, podržava bivše vojnike na njihovu putu u civilni život i omogućuje izbjeglicama povratak u domovinu. ZFD je važan instrument njemačke izgradnje mira, a financira ga Savezno ministarstvo za gospodarsku suradnju i razvoj Savezne Republike Njemačke (njem. *Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung der Bundesrepublik Deutschland*).

loša Cvetkovića Cveleta, a istovremeno je predstavljena i njegova istoimena fotomonografija. Naime, Šibenik je prvi grad u Republici Hrvatskoj u kojem je postavljena navedena izložba i predstavljena fotomonografija. Deset dana kasnije, 19. rujna, istoimena izložba fotografija postavljena je u Novinarskom domu u Zagrebu. Na objema izložbama Cvetković nije osobno nazočio, publici se obratio videoporukama koje su, prema karakteru obraćanja, bile isključivo njegova osobna promidžba, a sebe je, suprotno činjeničnom kontekstu, prikazivao kao objektivnoga fotografa i namjerno je zamagljivao svoju ulogu fotografa koji je promicao Miloševićev režim. Organizatori izložbi fotografija Cvetkovića su prikazivali kao hrabroga i objektivnoga čovjeka, što nikako nije mogao biti u jeku najžešće agresije na Republiku Hrvatsku jer je radio za režimske novine koje su bile pod kontrolom zapovjednoga kadra JNA-a i režima Slobodana Miloševićeva!

Autor ove knjige pokušao je otkupiti fotografije od gosp. Cvetkovića, ali traženi iznos autorskoga honorara graniči sa zdravim razumom!⁷ Stoga, knjiga sadrži određeni broj novinskih izvadaka *Borbe*, gdje fotografije predmetnoga fotografa prikazuju ljudsku patnju i stradanje branitelja i civila u Vukovaru. Navedeni novinski izvadci čitateljima ove knjige na najbolji će način prezentirati ulogu navedenoga fotografa na vukovarskom području i režimski karakter novina.

Osim fotografija, strahote u Vukovaru i na vukovarskom području prikazane su u krajnje tendencioznim i neobjektivnim novinskim člancima *Borbe*, 2009. ugašenim režimskim dnevnim novinama, koje su takve od kraja 1970-ih dijeljene po kasarnama (vojarnama) JNA-a diljem *ex* Jugoslavije. Režimski karakter *Borbe*, identično kao kod *Politike* i *Večernjih novosti*, privrženost novinara pobunjenim Srbima i jedinicama JNA-a je bila vidljiva tijekom ratnih događanja diljem Republike Hrvatske, naročito u Vukovaru. Novinari, dominantno velikosrpske provenijencije, kontinuirano su činjenični kontekst tendenciozno i inverzno prikazivali, počinjene ratne zločine isključivo su pripisivali hrvatskim braniteljima, a što je vidljivo iz novinskih članaka i pomno biranih popratnih fotografija. Vrlo je bitna činjenica da su direk-

⁷ Tijekom pregovora s gosp. Cvetkovićem, autor ove knjige napravio je širi izbor fotografija od 40 komada, ali se obvezao u knjizi objaviti samo deset, za što je bio spreman isplatiti autorski honorar fotografu. Međutim, nakon višekratnih kontakata, do poslovnoga dogovora nije došlo, a osnovni je razlog iznos honorara od 6.000 eura. Nakon ovakvoga rigidnog, krajnje komercijalnog i pragmatičnog stava fotografa, opravdano se može postaviti pitanje je li on bio hrabar čovjek i *societas civilis* u redovima srpskih i jugoslavenskih tiskanih medija ili je bio svojevrсни *martolog* ili *armatol*, identično kao što je to bio jedan broj njegovih sunarodnjaka tijekom egzistiranja Osmanskoga Carstva na području Hrvatske, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

tori i glavni urednici *Borbe* bili bivši partizanski generali i oficiri najmanje u činu pukovnika,⁸ novine je Josip Broz Tito (1892. – 1980.) 18. veljače 1962. odlikovao Ordenom zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom, a 29. prosinca 1972. Ordenom bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem.⁹

Knjigu sam pisao *in extenso* jer je to zahtijevala tema knjige, posebnu pozornost posvetio sam dodatnom pojašnjenju određenih činjenica koje su manje poznate mlađim generacijama građana, a prigodom pisanja koristio sam razne pisane izvore, knjige, znanstvene i stručne članke, razna enciklopedijska izdanja, zakonske, podzakonske akte i dr. Hemeroteka mi je bila značajan izvor znanstvenoga istraživanja, odnosno zbirke novina i časopisa. Pišući ovu knjigu koristio sam ukupno 713 raznih pisanih izvora koji su taksativno popisani u knjizi. Osim navedenoga, knjiga sadrži 30 izvornih dokumenata koji su numerirani kao prilozi, 74 novinska članka i 138 fotografija. Među fotografijama je značajan broj prvi put prezentiran javnosti, prezentirane su autorske fotografije: Miljenka Brekala, Vladimira Červenke, Đure Makšana (1926. – 2005.) i Marija Filipija. Osim autorskih fotografija, prezentirane su fotografije: Hrvatskog državnog arhiva, MUP-a RH i dio iz fototeke Ante Milkovića iz Zadra.

Ova knjiga, odnosno istraživanje, u značajnoj je mjeri provedeno u sklopu projekta „Hrvatski nacionalni identitet: nastanak i osporavanja“ koji financira Europska unija – *Next Generation EU* (ur. br. projekta: 01/08-73/23-2519-19). Za iznesene stavove i mišljenja odgovoran je samo autor, a njegovi stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Europska unija i Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za iznesena mišljenja ili stavove autora.

⁸ U razdoblju od 1922. do 1945. glavni urednici *Borbe* bili su odani i provjereni članovi KPJ-a, a to su: Zlatko Šnajder (1903. – 1931.), Vladimir Čopić (1914. – 1990.), Ivan Krndelj (1888. – 1941.), Ognjen Prica (1899. – 1941.), Josip Kraš (1900. – 1941.), Veselin Masleša (1906. – 1943.) i August Cesarec (1893. – 1941.). Nakon 1945., režimski, poznati urednici i direktori *Borbe* bili su: Marijan Stilinović (1904. – 1959.), Milovan Đilas (1911. – 1995.), Edvard Kardelj (1910. – 1979.), Ivan Šibl (1917. – 1989.), Puniša Perović (1911. – 1985.), Veljko Vlahović (1914. – 1975.), Vlajko Begović (1905. – 1989.), Ante Ciliga (1898. – 1992.), Lazar Mojsov (1920. – 2011.), Moma Marković (1912. – 1992.) i Vladimir Dedijer (1914. – 1990.).

⁹ Cfr. „Predsjednik Tito odlikovao Borbu“, *Borba*, br. 48, Beograd, 19. veljače 1962., p. 1, „Odlikovana su 63 društveno-politička radnika“, *Borba*, br. 357, Beograd, 29. prosinca 1979., p. 6.

Ova knjiga, *Povijesnopравни aspekti Domovinskoga rata do međunarodnog priznanja Republike Hrvatske*, tiskana je uz financijsku potporu Ministarstva hrvatskih branitelja Republike Hrvatske.

Cijelu knjigu pisao sam *sine ira et studio*, odnosno činjenicama do spoznaje, nastojao sam objektivno, pravedno, nepristrano, prikazati ulogu pojedinaca u oružanoj pobuni protiv Republike Hrvatske. Pišući knjigu, vodio sam se Ciceronom izrekom: *Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis* (Povijest je svjedok vremena, svjetlo istine, život pamćenja, učiteljica života, glasnik starine).

In fine, zahvaljujem nakladniku i sunakladniku, recenzentima, urednicima, predvoditeljima i lektorima stranih jezika, lektorici hrvatskoga jezika i korektorici koji su u značajnoj mjeri podigli razinu kvalitete ove knjige. Zaposlenici raznih institucija iz sfere znanosti i kulture vrlo su mi često izišli ususret prigodom prikupljanja povijesne građe, a imam potrebu posebno istaknuti sljedeće institucije: Hrvatski državni arhiv, Središnji vojni arhiv Ministarstva obrane Republike Hrvatske, Državni arhiv u Osijeku, Državni arhiv u Vukovaru, Gradski muzej u Vukovaru, Gradsku i sveučilišnu knjižnicu u Osijeku, Memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskoga rata, Muzejsku knjižnicu i čitaonicu Muzeja Slavonije u Osijeku te Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu.

Autor